

12 Ιουνίου 2011

Ένα νέο αστέρι στον ουρανό

Αφιέρωμα / Άγιος Λουκάς Κριμαίας

Βιβλίου

Γιώτα Παρασκευά Χατζηκώστα

Ο Άγιος Επίσκοπος και Γιατρός

ΛΟΥΚΑΣ ΒΟΙΝΟ-ΓΙΑΣΕΝΕΤΣΚΙ

Εκδόσεις Εν πλω

Αθήνα, 2010

Εικονογράφηση: Χαράλαμπος Επαμεινώνδα

Η Γιώτα Παρασκευά-Χατζηκώστα, φιλόλογος, με καταγωγή από το Λευκόνοικο της κατεχόμενης Αμμοχώστου, από τη συλλογή διηγημάτων της «Η γιαγιά η γοργόνα» (Λεμεσός 2004), φάνηκε ότι ξέρει την τέχνη να μαγεύει τον αναγνώστη, μα και να τον συγκινεί βαθύτατα. Είναι μια μάστορας του λόγου που σε παρασύρει γλυκά και απολαμβάνεις το ταξίδι μέχρι τέλους.

Το ίδιο συνέβη και με το νέο της βιβλίο «Ένα νέο αστέρι στον ουρανό». για τον Άγιο Λουκά τον Ιατρό, τον Λουκά Βοϊνο-Γιασενέτσκι, (1877-1961) καθηγητή Πανεπιστημίου και Επίσκοπο Συμφερουπόλεως και Κριμαίας, ο οποίος, όπως αναφέρει στον Πρόλογό του ο Πανιερότατος Μητροπολίτης Λεμεσού κ.κ. Αθανάσιος, «προσφάτως έχει καταταγεί εις το αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας και έχει ορισθεί να εορτάζεται η μνήμη του στις 11 Ιουνίου».

Βεβαίως, οφείλω να καταθέσω ότι πριν από λίγα χρόνια διάβασα για πρώτη φορά για τον Άγιο Λουκά, όταν μου σύστησαν το βιβλίο του Αρχιμανδρίτη Νεκταρίου Αντωνοπούλου, ηγουμένου της Ιεράς Μονής Σαγματά. Από τότε αγάπησα αυτόν τον Άγιο για το μαρτύριό του και την πολυτάραχη ζωή του. Μια ζωή γεμάτη φυλακίσεις, εξορίες, διωγμούς, προπηλακισμούς και ευτελισμό της ανθρώπινης υπόστασής του μα και του επιστημονικού του κύρους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Άγιος Λουκάς υπέμεινε όλα τα φοβερά μαρτύρια για την αγάπη του Χριστού, του «στύλου της οικουμένης», και ομολογούσε συνεχώς την πίστη του με παρρησία ενώπιον των άθεων κρατικών αξιωματούχων. Αυτοί, στις πλείστες των περιπτώσεων ήταν άβουλα, ψοφοδεή και εγωπαθή ανθρωπάκια, με εσωτερική κενότητα, θρασύδειλοι τυχοδιώκτες, αριβίστες, φερέφωνα και πιόνια των ανωτέρων τους που έπνεαν μένεα εναντίον του, γιατί ο κόσμος, όπου και να τον εξόριζαν, τον αγαπούσε και έτρεχε κοντά του για να τον γιατρέψει.

Είναι γεγονός ότι πέρα από τα θαύματα που επιτελούσε με το νυστέρι του αυτός ο

εγκρατής της Ιατρικής διδάσκαλος, κατάφερνε να πείθει πολλούς άθεους, στην ουσία ψυχικά ανάπηρους, να έρχονται προς τον Θεό με τη ζεστασιά της αληθινής, της ανυπόκριτης και ανυστερόβουλης αγάπης του. Ταυτόχρονα, γινόταν θυσία για τον πάσχοντα άνθρωπο, μη φειδόμενος τις δυνάμεις του νυχθημερόν, σε βάρος της υγείας του. Μάλιστα, πάντοτε μέσα στο χειρουργείο του είχε την εικόνα της Παναγίας και πριν από κάθε εγχείρηση προσευχόταν θερμά. Γι' αυτό και οι πολέμοί του, του αφαιρούσαν συνεχώς τις εικόνες, αλλά δεν μπορούσε να χειρουργήσει χωρίς να υπάρχει η εικόνα της Παναγίας μας στο χειρουργείο του.

Δεν γίνεται να μη θαυμάσουμε την ποιότητα και την ακεραιότητα της ζωής του, την προσευχητική μαρτυρία, την αγόγγυστη υπομονή στον πόνο, το πλούσιο απόθεμα πνευματικών δυνάμεων-υπομονής, ελπίδας, αυταπάρνησης, καλοσύνης, ταπείνωσης, φιλανθρωπίας, καρτερικότητας- και την ευρυχωρία της αγάπης του. Ήταν ένας αληθινός «*Servus servorum dei*», ένας δούλος των δούλων του Θεού, με λιτότητα και ασκητική εγκράτεια στην προσωπική του ζωή. Διαβάζοντάς τη βιογραφία του, μου έρχονταν στο μυαλό οι «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι» του Δ. Σολωμού, γιατί κι αυτός κατάφερνε μέσα στις κακουχίες να κρατά ελεύθερη την ψυχή και το πνεύμα του.

« Ει το σώμα δούλον, ο δ' ο νους ελεύθερος» κατά τον Σοφοκλή.

Στην περίπτωση του, εξάλλου, ταιριάζει και το γνωστό: «Τοις αγαπώσι τον Θεόν πάντα συνεργεί εις αγαθόν». Με την έντονη και χαρισματική προσωπικότητά του, με τον νηφάλιο τρόπο ζωής του, με την αντίστασή του σε ό,τι ανίερο, αναληθές και άδικο, μα κυρίως με την προσευχή, αυτός ο γίγαντας της υπομονής κατάφερε να επιβιώσει, με ραγισμένη την καρδιά του, από τα τσουκτερά κρύα της Σιβηρίας που τον είχαν στείλει για αρκετά χρόνια. Συνεχώς, ένιωθε την παρουσία του Θεού δίπλα του, κι αυτό τον παραμυθούσε. Ας μην ξεχνάμε ότι και ο πατήρ Παΐσιος έλεγε ότι «για τον Θεό δεν υπάρχει αδιέξοδο».

Η συγγραφέας Γιώτα Παρασκευά-Χατζηκώστα είναι αξιοθαύμαστη για την επιστημονική έρευνά της, καρπό πολυετούς εργασίας και προσπάθειας. Χαλκέντερη και εμβριθής ερευνήτρια, είναι συνάμα και ένας άνθρωπος πλήρους ένθεου ζήλου και ιδιαίτερης αγάπης προς τον Άγιο Λουκά, τον διάσημο γιατρό, που προπορεύτηκε της εποχής του. Τα έσοδα από την πώληση του βιβλίου θα διατεθούν για την ανέγερση ιερού ναού του Αγίου Λουκά Κριμαίας στην περιοχή Λαϊκής Λευκοθέας στη Λεμεσό.

Το βιβλίο «Ένα νέο αστέρι στον ουρανό» που είναι κατάλληλο για νέους και όχι μόνο, διαβάζεται απνευστί. Δεν μπορείς να το αφήσεις, αν δεν το τελειώσεις. Είναι πραγματικά ένα από τα ευλογημένα εκείνα βιβλία που σε συναρπάζουν με το

λεπτοδουλεμένο και γλαφυρό ύφος τους, τη λογοτεχνική αφήγηση, το άρωμα του Θεού και την οσμή της πίστης. Δεν θα ήταν, νομίζω, υπερβολή να λέγαμε ότι η συγγραφέας παίρνει διάφορα νήματα και πλέκει έναν καμβά με μηνύματα, αισθήματα, αρετές, πλήθος καλλολογικών στοιχείων, θεσπέσια γλώσσα με έντονο λυρισμό και ρομαντική χροιά. Τα μαρτύριά του μας προξενούν δέος, η αυταπάρνησή του θαυμασμό, η μεγαλοσύνη της μορφής του μας σαγηνεύει, όπως τονίζει και η ίδια η συγγραφέας στην εισαγωγή της.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να αναφέρω ότι στην παρουσίαση του βιβλίου στη Λευκωσία γνωρίσαμε και τον πρωτοπρεσβύτερο, καθηγητή ιατρικής, πατέρα Σέργιο Φιλημόνοβ, ο οποίος σύμφωνα με τη συγγραφέα «υπήρξε σοφός ξεναγός στον μυστικό χώρο της ρωσικής ορθοδοξίας».

Η Γιώτα Παρασκευά-Χατζηκώστα, «λογοτεχνική αδεία», στηριγμένη σε ιστορικά γεγονότα και σε αποσπάσματα από λόγους και κηρύγματά του, παραθέτει ημερολόγιο του Αγίου, απ' όπου αντλούμε κάποιες ωραίες σκέψεις του, όπως:

«Αγάπησα το μαρτύριο, το οποίο τόσο παράξενα καθαρίζει την ψυχή».

«Η χειρουργική ήταν για μένα το τραγούδι, το κελάηδημα και δεν μπορούσα να μην κελαηδώ».

Ο Αρχιεπίσκοπος Λουκάς Βόινο-Γιασενέτσκι γεννήθηκε στο Κερτς της Κριμαίας το 1877. Η οικογένειά του είχε προγόνους που κάποτε ήταν άρχοντες, μα ύστερα ξέπεσαν. Έτσι, ο πατέρας για να ζήσει τη γυναίκα και τα πέντε παιδιά του, αποφάσισε να εγκατασταθούν στο Κίεβο, την πρωτεύουσα της Ουκρανίας.

«Έτσι, σε ηλικία οκτώ χρονών ο Βαλεντίν βρέθηκε να κατοικεί σε μια πανέμορφη πόλη, πνιγμένη στο πράσινο, κτισμένη στις όχθες του ποταμού Δνειπέρου. Οι μεγάλες γέφυρές της σε ταξίδευαν πάνω απ' το ποτάμι, που ήταν πλατύ κι ατέλειωτο και διαστιζόταν από κατάφυτα νησάκια. Οι ναοί με τους χρυσούς, κρεμμυδόσχημους τρούλους και τα θεόρατα δέντρα καθρεφτίζονταν μέσα στα νερά κι όταν το αγέρι ρυτίδωνε την επιφάνειά τους, όλα έμοιαζαν να ταξιδεύουν μαγικά. Τα καλοκαίρια, με τη λιακάδα, κρατώντας το χέρι του πατέρα του περπατούσε σιγοτραγουδώντας, ενώ μυριάδες πουλιά κελαηδούσαν στα παραποτάμια δέντρα. Ο μικρός δεν χόρταινε να κοιτάζει και να ρουφάει διψασμένα όλες τις εντυπώσεις που του χάριζε η ζωή. Νόμιζε ότι με κάθε του ανάσα έμπαινε στο στήθος του όλος εκείνος ο γιορτινός κόσμος των χρωμάτων, των ήχων και των ευωδιών, που ανοιγόταν ολοκαίνουργιος μπροστά του».

Άριστος φοιτητής, πήρε το πτυχίο της Ιατρικής το 1903. Κατά τη διάρκεια του Ρωσο-Ιαπωνικού πολέμου, γνώρισε την Άννα Βασιλίγιεβνα Λάνσκαγια, που όλοι τη

φώναζαν «αγία νοσοκόμα» για την ασυνήθιστη πραότητα και αγάπη της προς τους ασθενείς. «Αυτή η γυναίκα με τη θελκτική ομορφιά που πήγαζε από την ψυχή της έμελλε να γίνει η γυναίκα του».

Μετά από περιπλάνηση σε διάφορες επαρχιακές πόλεις, καταλήγει στην Τασκένδη, είχε διοριστεί χειρουργός και διευθυντής σε ένα από τα μεγαλύτερα νοσοκομεία της πόλης και παράλληλα είχε εκλεγεί καθηγητής στο Πανεπιστήμιο. Η γυναίκα του στο μεταξύ είχε προσβληθεί από φυματίωση και έλπιζαν ότι το καλό κλίμα της περιοχής θα βοηθούσε στη βελτίωση της υγείας της.

Τελικά, η Άννα πεθαίνει στα 38 της χρόνια, αφήνοντας τέσσερα παιδιά ορφανά. Ευτυχώς, σαν από θεία φώτιση ήρθε στη σκέψη του «μια πιστή νοσοκόμα, ευαίσθητη και με πολλή καλοσύνη, η Σοφία Σεργκέγιεβνα. Είχε πρόσφατα χάσει τον άντρα της και δεν είχε δικά της παιδιά». Τελικά, αυτή η γυναίκα θα αναλάβει την ανατροφή των παιδιών του τα οποία σιγά-σιγά την ένιωθαν σαν δεύτερη μάνα.

Ως Καθηγητής Ανατομίας και Χειρουργικής είχε γίνει θρύλος, κυρίως για τη δεξιοτεχνία του. Πραγματοποιούσε και τις πιο λεπτές χειρουργικές τομές με εκπληκτική ακρίβεια. Όταν με κίνδυνο της ζωής του υπερασπίστηκε στο δικαστήριο τον Αρχιεπίσκοπο Τασκένδης Ιννοκέντιο, αυτός του πρότεινε να γίνει ιερέας. Οι προσβολές και οι ειρωνείες από άθεους γιατρούς και φοιτητές τον άφηναν αδιάφορο. Σε λίγο καιρό, επειδή ο Αρχιεπίσκοπος Ιννοκέντιος έφυγε από την Τασκένδη, γιατί κινδύνευε η ζωή του, όλων τα μάτια στράφηκαν σ' αυτόν. Ήξερε πως ξεκινούσε γι' αυτόν μια πορεία μαρτυρίου. Πολλά χρόνια του τα πέρασε στην παγωμένη Σιβηρία, στον βόρειο πολικό κύκλο. Έφτασε μέχρι εκεί που δεν ανατέλλει ο ήλιος. Η καρδιά του ράγιζε με τα μαρτύρια του λαού του. Συνεχώς, όμως, προσευχόταν.

Το φθινόπωρο του 1934 κυκλοφορεί η περίφημη επιστημονική του εργασία «Δοκίμια για τη χειρουργική των πυογόνων λοιμώξεων», έργο για το οποίο εργαζόταν δέκα χρόνια και που αποτέλεσε σταθμό για την ιστορία της ρωσικής ιατρικής. Πολλοί παραδέχονταν ότι αν δεν ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Λουκάς, η χειρουργική τους θα ήταν πενήντα χρόνια πίσω.

Στα 59 του χρόνια χαίρεται πια ζεστές οικογενειακές στιγμές που τόσο του έλειπαν όλα τα χρόνια των εξοριών και των περιπλανήσεων. Τα παιδιά του, διπλά ορφανά, τα κατάφεραν καλά. Ακολουθούσαν ακαδημαϊκή καριέρα, αξιοποιώντας την κληρονομιά του διάσημου πατέρα τους. Τα είχε εμπιστευτεί στον Θεό, κι εκείνος τα φρόντισε τόσο καλά που κι ο ίδιος δεν θα μπορούσε ποτέ να τα φροντίσει έτσι.

Όμως, η πολιτική κατάσταση στη Ρωσία χειροτέρευε. «Το 1937, σύμφωνα με υπολογισμούς, εννέα εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονταν σε φυλακές, στρατόπεδα σωφρονισμού ή σε ψυχιατρικά άσυλα, ένα εκατομμύριο είχαν εκτελεστεί κι άλλα δυο είχαν πεθάνει από τις κακουχίες».

Ο αρχιεπίσκοπος Λουκάς δεν γλύτωσε τη σύλληψη, παρόλο που, βλέποντας την ηλικία του να περνά, ήθελε να εφεύρει λύσεις στην ιατρική για να απαλύνει τον ανθρώπινο πόνο. Στα 60 χρόνια του και με επισφαλή υγεία ξεκίνησε και πάλι το δρόμο του μαρτυρίου. Ήταν η τρίτη του εξορία στη Σιβηρία.

Όταν άρχισε η γερμανική επίθεση, ζήτησε να του δοθεί άδεια να πάει στο νοσοκομείο για περίθαλψη των τραυματιών. Το 1945 δέχεται την πρώτη του βράβευση για τη σημαντικότερη ιατρική του δράση. Του απονεμήθηκε παράσημο «για την ηρωική εργασία του στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο». Όλοι ήξεραν ότι ο χειρουργός επίσκοπος «έσωσε τη ζωή και χάρισε την υγεία σε εκατοντάδες, μπορεί και χιλιάδες στρατιώτες».

Ο ίδιος, ζητώντας τον λόγο μετά την παρασημοφόρησή του, είπε με τόλμη, αφήνοντας άφωνους όλους στην κατάμεστη αίθουσα:

«...Θα μπορούσα να βοηθήσω και άλλους πολλούς, αν εσείς δεν με είχατε συλλάβει χωρίς λόγο και δεν με τραβούσατε για έντεκα ολόκληρα χρόνια στις εξορίες και στα μπουντρούμια. Να πόσος καιρός έχει χαθεί άδικα και πόσοι άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους. Αλλά εγώ δεν φέρω καμία ευθύνη!...».

Και όλα αυτά στη σταλινική Σοβιετική Ένωση!

Η μεγαλύτερη, όμως, τιμητική διάκριση του απονεμήθηκε το 1946. Τότε βραβεύτηκε με το βραβείο Στάλιν, που ήταν το σπουδαιότερο κρατικό βραβείο, για τις επιστημονικές μελέτες του, οι οποίες απέσπασαν τα καλύτερα σχόλια στη Σοβιετική Ένωση και το εξωτερικό. Τα 200,000 χιλιάδες ρούβλια του βραβείου ζήτησε να δοθούν για να βοηθηθούν ορφανά, θύματα του πολέμου.

Η φήμη του ξεπέρασε τα σύνορα της χώρας του και μέχρι την Αμερική εφημερίδες και περιοδικά έγραφαν άρθρα τιμητικά γι' αυτόν και δημοσίευαν φωτογραφίες του.

Τον Μάιο του 1946 στον επίσκοπο Λουκά προσφέρθηκε η θέση του Αρχιεπισκόπου Συμφερουπόλεως και Κριμαίας, στον γενέθλιο τόπο του.

«Παρά τα εβδομήντα του χρόνια ήταν αποφασισμένος να εργαστεί για το ποίμνιό του το οποίο βρισκόταν σε δεινή θέση. Παντού ερείπια και πληγές που είχε αφήσει ο πόλεμος, πόλεις και χωριά κατεστραμμένα, πείνα και δυστυχία, εκκλησίες

κλειστές και λίγοι ιερείς που δεν ανταποκρίνονταν στην αποστολή τους».

Στη Συμφερούπολη η ιατρική δραστηριότητά του μειώνεται, καθώς τον απορροφούν τα ποιμαντικά του καθήκοντα, αλλά και γιατί η όρασή του συνεχώς εξασθενεί. Ωστόσο, συνέχιζε τις ομιλίες σε χειρουργικά συνέδρια, οι οποίες προκαλούσαν μεγάλο ενδιαφέρον στον ιατρικό κόσμο. Ώσπου, σταμάτησαν να τον καλούν και σ' αυτά, γιατί επέμενε να εμφανίζεται με το ράσο. Όμως, αμέτρητοι ασθενείς κατέφθαναν από όλη την Κριμαία και πολλοί μιλούσαν για θαυματουργικές ιάσεις που επιτελούσε με τη χάρη του Θεού.

Στις αρχές του 1955 δεν έβλεπε πια καθόλου και από τα δυο του μάτια. Το καλοκαίρι του 1959, ξεσπά ένα νέο κύμα διωγμών κατά της εκκλησίας, παρά την «αποσταλινοποίηση» που διακήρυξε ο διάδοχος του Στάλιν, Νικίτα Χρουστσόφ.

«Ο Αρχιεπίσκοπος Λουκάς ήταν υπό συνεχή παρακολούθηση... Η παλιά «σκιά», που ήταν σίγουρος πως δεν τον είχε εγκαταλείψει ποτέ, έκανε και πάλι πιο ευδιάκριτα την εμφάνισή της... Οι νέοι διωγμοί που είχαν ξεσπάσει, του δημιουργούσαν αφόρητο ψυχικό πόνο, επηρεάζοντας αρνητικά την ήδη κλονισμένη υγεία του».

Τα Χριστούγεννα του 1960 λειτούργησε για τελευταία φορά. Την Κυριακή, 11 Ιουνίου του 1961, ο Αρχιεπίσκοπος Λουκάς ανάσαινε κάπως βαριά. «Πήρε μερικές βαθιές ανάσες κι άλλες δυο πιο απαλά. Η ψυχή του φτερούγισε για τον ουρανό.»

Παρόλο που οι αρχές απαγόρευσαν να γίνει εκφορά με τα πόδια από την κεντρική λεωφόρο της πόλης, ο κόσμος αγανάκτησε και αυθόρμητα ξέσπασε «επανάσταση». Η πομπή τελικά, αφού οι αρχές φοβήθηκαν και υποχώρησαν, «κατευθύνθηκε στον κεντρικό δρόμο της Συμφερούπολης, στη λεωφόρο Κίροβ, και η πορεία κράτησε τρεισήμισι ώρες, ενώ οι Αρχές ήθελαν να κρατήσει μόνο τρία λεπτά...»

Κατά την ώρα της εκφοράς συνέβη ένα θαυμαστό γεγονός. Αμέτρητα περιστέρια εμφανίστηκαν στον ουρανό κι έκαναν κύκλους πάνω από το σκήνωμα του Αρχιεπισκόπου και μετά πετούσαν μέχρι το κοιμητήριο. Αυτό επαναλαμβανόταν, μέχρι που έφτασαν στο χώρο της ταφής, κι ύστερα χάθηκαν στον ορίζοντα.

Το 1995, τριανταπέντε χρόνια μετά την κοίμησή του, με απόφαση της Ουκρανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ο Αρχιεπίσκοπος Λουκάς ανακηρύχθηκε άγιος. Όταν έκαναν την ανακομιδή των οστών, παρατήρησαν ότι, ενώ όλο το σώμα είχε αποσυντεθεί, παραδόξως κάποια εσωτερικά όργανα, μεταξύ των οποίων και η καρδιά του, δεν είχαν λιώσει.

«Έτσι, ένας νέος Άγιος προστέθηκε στη χορεία των μεγάλων ιαματικών αναργύρων γιατρών και μεγάλων ομολογητών της Εκκλησίας».

Το 2005, σε ένα διαμέρισμα στη Μόσχα, δυο παιδιά ταξιδεύουν στον υπολογιστή τους και ξαφνικά διαβάζουν για ένα νέο αστέρι που ανακάλυψαν Ρώσοι επιστήμονες στον ουρανό. Τρελάθηκαν από τη χαρά τους, όταν διάβασαν ότι οι Ρώσοι αστροφυσικοί επέλεξαν το όνομα του Αρχιεπισκόπου Λουκά για να το δώσουν στο νέο αστέρι. Έτρεξαν στη μητέρα τους, φωνάζοντας με κομμένη αναπνοή:

«Ο παππούς έγινε αστέρι στον ουρανό»

Τελειώνοντας, θα ήθελα να μοιραστώ με όποιους διαβάσουν αυτή την παρουσίαση, ότι από τη στιγμή που άρχισα να την πληκτρολογώ στον υπολογιστή μου, ένιωθα μια άφατη χαρά και αγαλλίαση. Δεν ήθελα να διακόψω για να κάνω κάτι άλλο, γι' αυτό με βαριά καρδιά σταματούσα. Ένιωθα κάτι σαν ευλογία, κάτι σαν να με τραβούσε να ασχολούμαι μόνο με τη ζωή του Αρχιεπισκόπου Λουκά.

Ας προσευχόμαστε ο Αρχιεπίσκοπος Λουκάς να φυλάει όλο τον κόσμο!

<http://bit.ly/14xETpm>